

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

УДК 371.3 (477): 81'243

DOI: <http://doi.org/10.32589/2412-9283.41.2024.322955>

Мельник К. О.

kmelnyk@vspu.edu.ua

ORSID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9819-5827>

Київський національний лінгвістичний університет

Дата надходження 18.11.2024. Рекомендовано до друку 23.12.2024

ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ СТРАТЕГІЙ У ВІТЧИЗНЯНІЙ МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анотація. У статті досліджено підходи до класифікації навчальних стратегій у контексті вітчизняної методики навчання іноземних мов. У сучасному суспільстві, яке характеризується швидкими змінами, підвищенням вимог до іншомовної компетентності, важливе місце посідає вдосконалення методик навчання. Зокрема, систематизація та класифікація навчальних стратегій стають інструментами ефективного використання методик у процесі здобуття іншомовних компетентностей. Водночас специфіка вітчизняного освітнього контексту потребує адаптації підходів до стратегій навчання, враховуючи її особливості української методики, її індивідуально-психологічні характеристики учнів.

Особливий акцент зроблено на ключовій ролі навчальних стратегій у формуванні іншомовної комунікативної компетентності, що є центральною метою сучасної мовної освіти. Визначено, що вітчизняна методика поєднує елементи європейського, радянського та сучасного світового досвіду, створюючи унікальний освітній контекст. У статті систематизовано основні тематичні напрями досліджень у цій сфері: розробку стратегій навчання, їхню адаптацію до різних видів мовленнєвої діяльності, впровадження інноваційних технологій і формування методологічних основ для класифікації.

Особливу увагу приділено інтеграції когнітивних, метакогнітивних, соціальних та афективних компонентів стратегій, що дозволяє забезпечити особистісно орієнтований підхід у навчанні. Підкреслено важливість адаптації стратегій до специфіки освітнього контексту України з урахуванням когнітивних особливостей учнів, їхньої мотивації, соціокультурного середовища та викликів сучасної освіти, зокрема цифровізації і дистанційного навчання.

У статті запропоновано авторську класифікацію навчальних стратегій, яка враховує як зарубіжні напрацювання, так і національні освітні традиції. Крім широко відомих і визнаних у наукових колах стратегій, додатково виокремлено методичні, технічні, емоційно-психологічні та культурологічні стратегії, що охоплюють широкий спектр методів і підходів до навчання. Окреслено перспективи подальших досліджень у сфері систематизації навчальних стратегій з метою оптимізації освітнього процесу та забезпечення якісного викладання іноземних мов у закладах освіти України.

Ключові слова: навчальні стратегії, методика навчання іноземних мов, іншомовна компетентність, класифікація стратегій, український освітній контекст.

Melnyk Kateryna

kmelnyk@vspu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9819-5827>

Kyiv National Linguistic University

APPROACHES TO THE CLASSIFICATION OF STRATEGIES IN THE DOMESTIC METHOD OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES

Abstract. The article deals with approaches to the classification of teaching strategies in the context of the national methodology of teaching foreign languages. In the modern society, characterized by rapid

changes and increasing requirements for foreign language competence, the improvement of teaching methods is of great importance. In particular, the systematization and classification of teaching strategies become tools for the effective use of methods in the process of acquiring foreign language competencies. At the same time, the specifics of the national educational context require adaptation of approaches to teaching strategies, taking into account both the peculiarities of the Ukrainian methodology and the individual psychological characteristics of students.

Particular emphasis is placed on the key role of learning strategies in the formation of foreign language communicative competence, which is the central goal of modern language education. It is determined that the national methodology combines elements of European, Soviet and modern world experience, creating a unique educational context. The article systematizes the main thematic areas of research in this field: the development of teaching strategies, their adaptation to different types of speech activities, the introduction of innovative technologies and the formation of methodological foundations for classification.

Particular attention is paid to the integration of cognitive, metacognitive, social and affective components of strategies, which allows for a personally oriented approach to learning. The importance of adapting strategies to the specifics of the educational context of Ukraine, taking into account the cognitive characteristics of students, their motivation, socio-cultural environment and the challenges of modern education, in particular digitalization and distance learning, is emphasized.

The article proposes the author's own classification of learning strategies, which takes into account both foreign developments and national educational traditions. In particular, in addition to the strategies that are widely known and recognized in the scientific community, the author additionally distinguishes methodological, technical, emotional, psychological and cultural strategies covering a wide range of methods and approaches to learning. Prospects for further research in the field of systematization of teaching strategies in order to optimize the educational process and ensure quality teaching of foreign languages in Ukrainian educational institutions are outlined.

Keywords: teaching strategies, methods of teaching foreign languages, foreign language competence, classification of strategies, Ukrainian educational context.

Обґрунтування проблеми. Вивчення іноземних мов є одним із ключових аспектів сучасної освіти, що лежить в основі як загальноосвітніх компетентностей, що сприяють міжкультурному діалогу та глобальній інтеграції, так і безпосереднього професійного розвитку фахівців, які за родом своєї діяльності зобов'язані володіти іноземною мовою. Постійне вдосконалення методик навчання іноземних мов є відповіддю на потреби сучасного суспільства, яке характеризується швидкими змінами та зростанням вимог до рівня володіння іншомовною компетентністю. У цьому контексті проблема дослідження ефективних навчальних стратегій, зокрема їхньої систематизації та побудови обґрунтованої класифікації, набуває особливого значення, оскільки сприяє їх більш повному залученню в освітній процес, а також більш ефективному та майстерному використанню. Слід підкреслити, що національний освітній контекст визначає особливості вітчизняної методики навчання іноземних мов, що потребують докладного аналізу та врахування при аналізі стратегій навчання.

Українська методика навчання іноземних мов сформувалася під впливом різних освітніх традицій, що поєднують елементи європейського, радянського та сучасного світового досвіду. Для вітчизняної методики властиве поєднання прагматичного підходу, спрямованого на розвиток комунікативної компетентності, із глибоким акцентом на формування мовної свідомості та культурної ідентичності. Значну увагу приділяють інтеграції різних видів мовленнєвої діяльності, розвитку аналітичних і рефлексивних навичок учнів. Ці особливості створюють унікальний освітній контекст, який відрізняється від методик, розроблених у західних країнах, і вимагає відповідних адаптованих підходів до класифікації навчальних стратегій. Зокрема, необхідно враховувати як індивідуально-психологічні характеристики українських учнів, так і специфіку організації освітнього процесу в Україні.

Актуальність дослідження підходів до класифікації стратегій у вітчизняній методиці навчання іноземних мов зумовлена кількома важливими чинниками. Насамперед систематизація стратегій дозволяє оптимізувати навчальний процес, сприяючи його адаптації до індивідуальних потреб учнів і особливостей сучасного освітнього середовища. Крім цього, подібні дослідження відкривають можливість для більш глибокого розуміння процесів засвоєння іноземних мов у контексті української освітньої системи, що може стати основою для подальшого вдосконалення методик. Також варто зазначити, що розробка класифікацій стратегій навчання сприяє забезпеченню більшої узгодженості між теоретичними підходами та практичним упровадженням методичних рекомендацій, що особливо важливо у світлі реформування освітньої системи України та її інтеграції до європейського освітнього простору. Таким чином, дослідження підходів до класифікації стратегій у вітчизняній методиці навчання іноземних мов має не лише наукове, але й практичне значення, сприяючи підвищенню якості мовної освіти в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених стратегіям навчання іноземних мов у вітчизняній методиці, дозволяє окреслити кілька основних тематичних напрямів, які висвітлюють різні аспекти цієї проблематики. Першою тематичною групою є праці, спрямовані на розробку та характеристику стратегій навчання з акцентом на формування іншомовної компетентності. Зокрема, О. Бернацька (2019) зосереджується на визначенні ролі стратегій навчання у формуванні іншомовної компетентності майбутніх учителів початкової школи та вказує на потребу їх адаптації до специфіки вікової групи і педагогічного контексту. Н. Білоніжко (2011) розглядає стратегії навчально-пізнавальної діяльності старшокласників, аналізуючи їхній вплив на формування самостійності та рефлексії в процесі засвоєння мовного матеріалу. І. Семенишин (2011) аналізує стратегії навчання англійської мови в контексті методичної проблематики, наголошуючи на важливості індивідуалізації процесу навчання.

Друга група досліджень присвячена використанню стратегій у контексті конкретних видів мовленнєвої діяльності. Так, В. Борщовецька і Ю. Семенчук (2009) вивчають стратегії оволодіння іншомовною лексикою, пропонуючи їхню класифікацію та практичні рекомендації щодо застосування. Т. Полонська (2018) аналізує стратегії навчання іншомовного читання учнів молодшого шкільного віку, підкреслюючи необхідність інтеграції когнітивних і комунікативних підходів. Роботи Т. Олендр та І. Цар (2024), присвячені стратегіям мовленнєвої компетентності, розкривають методологічні основи класифікації навчальних стратегій у межах лінгводидактичної парадигми, наголошуючи на їхній ролі у міжкультурній комунікації.

Окрему групу становлять праці, у яких навчальні стратегії розглядають у контексті сучасних освітніх умов і технологій. О. Бігич (2022) основну увагу приділяє сучасним засобам навчання іноземних мов і культур, які визначаються інтеграцією цифрових ресурсів. Х. Павлюк і О. Шевченко (2022) досліджують стратегії дистанційного навчання іноземних мов в умовах війни, роблячи акцент на адаптації до викликів воєнного часу та цифровізації освіти. У колективній монографії проаналізовано сучасні підходи до використання інноваційних технологій навчання іноземних мов в умовах закладів загальної середньої та вищої освіти, включно зі стратегіями навчання (Ніколаєва & Борецька, 2015). М. Каленик (2022) досліджує формування англомовної навчально-стратегічної компетентності учнів базової школи, наголошуючи на важливості системного підходу до формування навчальних стратегій. Л. Петрик (2020) розглядає підготовку майбутніх учителів до застосування медіазасобів, беручи до уваги їх зв'язок з навчальними стратегіями.

Ще одним значущим напрямом є розробка методологічних основ класифікації навчальних стратегій. У статті Т. Олендр та І. Цар (2023) надано узагальнену характеристику сутності стратегій навчання та підходів до їх класифікації з урахуванням системності й багатовимірності цього явища. Вони підкреслюють, що стратегії навчання мають бути адаптовані до когнітивних особливостей учнів та освітніх цілей. А. Гембарук (2006) аналізує зміст навчання іноземної мови як дидактичної категорії, що створює теоретичну базу для розробки класифікації навчальних стратегій її вивчення. А І. Коротяєва (2018) вивчає інтегровані та аспектні підходи до навчання іноземної мови, звертаючи увагу на їхню практичну реалізацію у мовних закладах вищої освіти. У колективній монографії також окреслено теоретичну базу, яка визначає структуру і класифікацію навчальних стратегій у контексті загальної методики навчання. У ній науковці спробували об'єднати різноманітні підходи до інноваційного навчання іноземних мов із наданням безумовного пріоритету стратегічному підходу (Ніколаєва & Борецька, 2015).

Можна констатувати значну увагу дослідників до проблематики стратегій навчання іноземних мов у різних аспектах – від їхньої класифікації до специфічного застосування в різних освітніх контекстах. Узагальнення цих підходів створює базу для подальшого вдосконалення методики навчання іноземних мов у вітчизняній системі освіти. Водночас різноманітність підходів до їх вивчення демонструє потребу в інтеграції відомих підходів для створення універсальної системи класифікації, адаптованої до специфіки вітчизняного освітнього контексту.

Метою статті є розкриття та аналіз змісту різних підходів до класифікації стратегій навчання у вітчизняній методиці викладання іноземних мов, а також випрацювання авторської класифікації відповідних стратегій.

Основні результати дослідження. Навчальні стратегії є ключовим компонентом сучасної методики навчання іноземних мов, оскільки вони спрямовані на формування активного, свідомого і самостійного учасника навчального процесу. Поняття «навчальні стратегії» має широке трактування в педагогічній науці, охоплюючи різноманітні підходи до планування, організації та реалізації навчальної діяльності здобувачів освіти. Згідно із загальноприйнятими визначеннями, навчальні стратегії можна розглядати як цілеспрямовані, систематичні дії, виконувані учнем для досягнення визначених навчальних цілей, зокрема, для оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю (Бернацька, 2019). Важливим аспектом є те, що такі стратегії мають когнітивний, метакогнітивний, соціальний і афективний виміри, які визначають їхню багатогранність та адаптивність до потреб конкретного здобувача освіти або групи здобувачів (Олендр & Цар, 2023).

Роль навчальних стратегій у процесі засвоєння іноземної мови є дуже суттєвою та багатовимірною, що зумовлено складністю самого процесу навчання, який охоплює формування лексичних, граматичних, комунікативних і культурних компетентностей. Насамперед навчальні стратегії допомагають учням усвідомлювати і структурувати власну навчальну діяльність, сприяючи розвитку автономії та саморегуляції (Коротяєва, 2018).

Крім цього, навчальні стратегії відіграють важливу роль у реалізації особистісно орієнтованого підходу, який лежить в основі сучасної методики навчання іноземних мов. Використання стратегій дозволяє адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб учнів, урахуваючи їхні когнітивні стилі, рівень мовної підготовки, інтереси та мотивацію (Гембарук, 2006; Олендр & Цар, 2024). Такий підхід забезпечує більш ефективне засвоєння іноземної мови, оскільки він урахує

багатогранність процесу навчання, включно із когнітивними, соціальними та емоційними аспектами.

Особливості навчальних стратегій у контексті вітчизняної методики вивчення іноземних мов визначаються низкою теоретичних і практичних підходів, що враховують національні освітні традиції, специфіку соціокультурного середовища та сучасні виклики освіти. Основою для їх розроблення є інтеграція гуманістичних і когнітивно-комунікативних підходів, які забезпечують комплексний розвиток мовленнєвих, когнітивних і соціальних компетентностей учнів (Коротяєва, 2018). У вітчизняній методиці значна увага приділяється індивідуалізації навчання, що дозволяє адаптувати стратегії до конкретних потреб і здібностей учнів. Зокрема, акцент робиться на використанні таких стратегій, як рефлексія, саморегуляція, планування та співпраця, що сприяють формуванню навчальної автономії та підвищенню мотивації до вивчення мови (Ніколаєва & Борецька, 2015). Крім того, важливим аспектом є врахування міждисциплінарного підходу, який дозволяє інтегрувати різні аспекти культури, літератури та суспільних наук у процес навчання, посилюючи його міжкультурну спрямованість (Полонська, 2018; Бігич, 2022). В окресленому контексті навчальні стратегії не лише сприяють засвоєнню мовного матеріалу, а й виконують роль інструменту для розвитку критичного мислення, творчості та соціальної адаптації учнів у сучасному глобалізованому світі.

В. Боршовецька та Ю. Семенчук (2009, с.19) акцентують увагу на визначенні навчальних стратегій, представлених у зарубіжній джерельній базі: ключовими стратегіями навчального дискурсу можна визначити як зміну уявлень про світ у свідомості адресата – перебудову вже наявних понять і введення нових категорій у свідомість учня, а також вплив на його поведінку (стимулювання до формування практичних умінь і навичок).

Коли йдеться про осмислення феномену навчальних стратегій та їх систематизацію, вітчизняна теорія та практика навчання іноземних мов досить активно використовують напрацювання таких зарубіжних дослідників, як У. Едмондсон, Ю. Хаус, Р. Оксфорд. Так, У. Едмондсону та Ю. Хаусу належить доволі оригінальний підхід до класифікації стратегій учіння. Вони розрізняють три класи відповідних стратегій: 1) метакогнітивні стратегії – це підходи, за допомогою яких учень планує, структурує та контролює свою освітню діяльність, оцінюючи власні результати і досягнення; 2) когнітивні стратегії – усвідомлені методи організації процесу навчання, такі як створення нотаток, добір наукових матеріалів (користування словниками та іншими довідковими джерелами), повторення для поліпшення запам'ятовування, проведення порівнянь, заучування термінів чи основних понять напам'ять; 3) соціально-афективні стратегії – навчання через співпрацю, обмін знаннями й інформацією, наприклад, виконання групових завдань, робота з іншими студентами чи консультації з викладачем (Семенишин, 2011, с. 157).

Відповідно до підходу Р. Оксфорда, який здобув значну популярність, усі стратегії навчання іноземних мов можна згрупувати у два великі блоки: прямі та непрямі. До прямих навчальних стратегій належать: 1) стратегії запам'ятовування, які передбачають формування асоціативних зв'язків, використання візуальних і слухових образів, повторення, виконання фізичних дій і відтворення потрібної інформації; 2) когнітивні стратегії, які включають практику сприйняття та створення мовного матеріалу, аналіз, конструювання тощо; 3) компенсаторні стратегії, що спрямовані на подолання труднощів у мовленні чи письмі через використання жестів, пауз, здогадок або застосування рідної мови під час занять. До непрямих навчальних стратегій відносять: 1) метакогнітивні стратегії, які включають

визначення навчальних цілей, планування та організацію освітньої діяльності, а також самооцінку; 2) афективні стратегії, спрямовані на зниження рівня тривожності, стимулювання мотивації, позитивне налаштування, контроль емоцій та техніки, такі як глибоке дихання; 3) соціальні стратегії, до яких належать співпраця, емпатія, звернення за підтримкою, розподіл ролей, досягнення домовленостей, з'ясування взаєморозуміння тощо (Семеншин, 2011; Олендр & Цар, 2023).

Суголосно іншим поглядам до стратегій навчання під час опанування іноземної мови, зокрема Т. Олендр та І. Цар (2023), відносять метакогнітивні, когнітивні, соціальні, афективні стратегії, а також методи планування і коригування власного стилю навчання. Завдяки використанню метакогнітивних стратегій, таких як планування, моніторинг і оцінювання, учні можуть аналізувати свої сильні та слабкі сторони, коригувати навчальні цілі та оптимізувати підхід до навчання. Так само когнітивні стратегії забезпечують ефективне засвоєння мовного матеріалу, дозволяючи учням працювати з новою інформацією через повторення, асоціації, аналіз і синтез. Це особливо важливо для розвитку лексичних і граматичних навичок, а також для засвоєння складних мовних конструкцій. Соціальні стратегії сприяють оволодінню іноземною мовою через взаємодію, комунікацію та співпрацю. Учні, залучені до парної чи групової роботи, не лише вдосконалюють свої мовленнєві навички, а й формують соціальні компетентності, такі як уміння домовлятися, адаптуватися до потреб співрозмовника чи ефективно передавати свої думки. Афективні стратегії допомагають долати психологічні бар'єри, такі як страх помилок чи тривожність, що є критично важливим для створення сприятливого емоційного середовища, у якому учень може виявляти себе більш упевнено і творчо.

У межах дослідження В. Бошовецької та Ю. Семенчук (2009, с. 19), що стосується навчання іншомовної лексики, з опертям на праці У. Рампійона та П. Біммеля розроблено розширений перелік стратегій: стимулювальні, соціальні, мнемонічні, когнітивні, метакогнітивні, а також компенсаторні. Тобто представлений вище перелік доповнено стимулювальними, мнемонічними та компенсаторними стратегіями. Суть стимулювальних стратегій полягає в заохоченні студентів до сприймання іншомовних лексичних одиниць, а також у створенні мотивації до виконання операцій з ними в усіх формах мовленнєвої взаємодії. Мнемонічні стратегії передбачають застосування методів асоціативного зіставлення нових лексичних одиниць із уже засвоєними, їх класифікацію та розмежування, акцентування уваги на окремих характеристиках або закономірностях, що сприяють ненавмисному запам'ятовуванню та тривалому збереженню ув пам'яті семантичного змісту слів. Компенсаторні стратегії спрямовані на подолання прогалин у знаннях, передусім подолання дефіциту окремих знань шляхом активної комунікації. На противагу цьому Т. Олендр та І. Цар (2023, с. 342) прихильні виокремлювати тільки чотири універсальних стратегій навчання: когнітивні, афективні, соціальні та метакогнітивні. На думку цих дослідників, усі інші стратегії можна розмістити у межах цих чотирьох фундаментальних груп.

Ураховуючи сучасні виклики та тенденції розвитку освіти ми розробили авторську класифікацію стратегій навчання іноземних мов (табл. 1). Її було суттєво розширено для покриття більшої кількості аспектів сучасного навчального процесу. Додано, зокрема, методичні, технічні, емоційно-психологічні та культурологічні стратегії.

Методичні стратегії передбачають застосування специфічних підходів або методик, таких як комунікативний підхід, інтерактивне навчання, індуктивне та дедуктивне навчання, що дозволяють більш ефективно передавати знання. Це допомагає адаптувати методи до різних потреб учнів і контекстів.

Таблиця 1

АВТОРСЬКА КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАТЕГІЙ У ВІТЧИЗНЯНІЙ МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Категорія стратегій	Основні характеристики та підкатегорії
Метакогнітивні	Планування, організація, контроль і самооцінювання навчального процесу. Забезпечують формування навичок самостійного управління освітньою діяльністю.
Когнітивні	Засоби опрацювання матеріалу, зокрема аналіз, синтез, повторення, створення асоціацій, виконання аналогій, конспектування, заучування напам'ять.
Соціально-афективні	Взаємодія з іншими учасниками навчального процесу, емоційна підтримка та розвиток співпраці. Включають кооперацію, обмін знаннями, емпатію.
Стимулювальні	Мотивують до активної діяльності шляхом створення позитивної атмосфери навчання, заохочення, активації інтересу до іншомовного контенту.
Мнемонічні	Орієнтовані на засвоєння лексичного матеріалу через асоціації групування, виокремлення ознак і закономірностей для довготривалого запам'ятовування.
Компенсаторні	Дозволяють подолати труднощі у засвоєнні мови за допомогою жестів, здогадок, використання рідної мови чи інших допоміжних засобів.
Методичні	Стратегії, що сприяють застосуванню певних методик або підходів для більш ефективного засвоєння матеріалу. Включають використання різних технік навчання та підходів.
Технічні	Включають використання технологічних засобів і інструментів для навчання: програмне забезпечення, онлайн-ресурси, мобільні додатки, цифрові платформи.
Емоційно-психологічні	Зосереджені на роботі з емоціями студентів, на створенні комфортної психологічної атмосфери для навчання, включають управління стресом і тривожністю, позитивне підкріплення.
Культурологічні	Стратегії, що включають вивчення культурних аспектів мови, розвиток міжкультурної компетенції, що сприяє глибшому розумінню мови та її контексту.

Джерело: розроблено автором статті

Технічні стратегії передбачають використання сучасних технологій, таких як програми для вивчення мови, онлайн-курси, навчальні платформи та мобільні додатки. Вони дозволяють зробити процес навчання більш інтерактивним і доступним для студентів, забезпечуючи навчання в будь-який час і в будь-якому місці.

Емоційно-психологічні стратегії зосереджуються на підтримці позитивної психологічної атмосфери в академічній групі, допомагаючи зменшити стрес і тривожність, які часто заважають ефективному навчанню. Вони включають техніки для зниження емоційних бар'єрів і покращення мотивації студентів.

Культурологічні стратегії підкреслюють важливість міжкультурної компетентності при вивченні іноземної мови, оскільки розуміння культурного контексту допомагає більш глибоко засвоїти мову та сприймати її у зв'язку з реальними умовами використання. Це включає вивчення традицій, звичаїв, норм і соціальних аспектів мови, що дозволяє студентам краще інтегрувати мовні навички у повсякденне спілкування.

Розширення класифікації дозволяє покрити всі ключові аспекти навчання іноземних мов, що дає змогу використовувати більш комплексний підхід до розвитку мовних навичок здобувачів освіти.

Висновки. Отже, поняття навчальних стратегій охоплює як теоретичні, так і практичні аспекти, а їхня роль у навчанні іноземних мов є визначальною для досягнення успіху у формуванні компетентності здобувачів освіти. З опертям на здійснений аналіз можна стверджувати, що виокремлення критеріїв класифікації стратегій навчання у вітчизняній методиці вивчення іноземних мов ґрунтується на поєднанні зарубіжних підходів і власних наукових напрацювань. Основними критеріями класифікації навчальних стратегій є мета їхнього застосування (планування, організація, мотивація чи опрацювання матеріалу), методи реалізації (асоціативне запам'ятовування, практичне виконання завдань чи соціальна взаємодія) та орієнтація на виконання конкретних навчальних завдань (розвиток лексичних і граматичних навичок, подолання тривожності, налагодження комунікації тощо). В українській педагогічній науці представлено низку класифікацій стратегій навчання, які віддзеркалюють складність і багатовимірність досліджуваного феномену. Нам імпонує розширений перелік стратегій навчання іноземних мов. З опертям на нього ми випрацювали авторську класифікацію стратегій у вітчизняній методиці навчання іноземних мов, у рамках якої відомий перелік стратегій доповнено методичними, технічними, емоційно-психологічними та культурологічними стратегіями.

Перспективи подальших досліджень можуть бути пов'язані з більш глибоким вивченням та узагальненням різноманітних підходів до класифікації стратегій, а також їх практичного застосування в умовах сучасної освіти. Оскільки методика викладання іноземних мов постійно еволюціонує, важливим є дослідження новітніх технологій та інноваційних підходів, що можуть значно поліпшити ефективність навчального процесу. Подальші студії також можуть бути спрямовані на докладне вивчення взаємозв'язку між різними типами стратегій, їх ефективністю в різних контекстах і на різних етапах навчання іноземних мов.

ЛІТЕРАТУРА

- Бернацька, О. В. (2019). Стратегії навчання як засіб формування іншомовної компетентності майбутнього учителя початкової школи. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання*, 8–13.
- Бігич, О. (2022). Сучасні засоби навчання іноземної мови й культури. *Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції* (Переяслав, 30 листопада 2022 р., 12–14).
- Білоніжко, Н. Є. (2011). Стратегії старшокласника як суб'єкта навчальної діяльності. *Іноземні мови*, 4, 13–17.
- Борщовецька, В. Д., & Семенчук, Ю. О. (2009). Використання навчальних стратегій для оволодіння іншомовною лексикуою. *Іноземні мови*, 2, 1–23.

- Гембарук, А. С. (2006). До проблеми змісту навчання іноземної мови як дидактичної категорії. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*, 2, 56–73.
- Каленик, М. (2022). Формування англомовної навчально-стратегічної компетентності учнів базової школи як освітня проблема у науковій літературі. *Освіта. Інноватика. Практика*, 10(4), 6–14.
- Коротяєва, І. (2018). Особливості інтегрованого та аспектного підходів у навчанні іноземної мови у мовному ВНЗ. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, 165, 508–513.
- Ніколаєва, С. Ю., Борецька, Г. Е., Майер, Н. В. та ін. (2015). *Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: колективна монографія* (за ред. С. Ю. Ніколаєвої). Ленвіт.
- Олендр, Т., & Цар, І. (2023). Сутність стратегій навчання та підходи до їх класифікацій. *Сучасні дослідження з іноземної філології*, 2(24), 334–344.
- Олендр, Т., & Цар, І. (2024). Стратегії навчання мовленнєвої компетентності на заняттях з іноземної мови. *Стратегії міжкультурної та інішомовної комунікації крізь призму лінгводидактичної парадигми: колективна монографія*. ТНПУ ім. В. Гнатюка.
- Павлюк, Х., & Шевченко, О. (2022). Дистанційне навчання іноземної мови в умовах війни в Україні. *Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції* (Переяслав, 30 листопада 2022 р., 45–48).
- Петрик, Л. В. (2020). *Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов* [Дис. канд. пед. наук, Київський університет імені Бориса Грінченка]. Інституційний репозитарій Київського університету імені Бориса Грінченка.
<http://surl.li/hsobjd>
- Полонська, Т. К. (2018). Стратегії навчання інішомовного читання учнів молодшого шкільного віку. *Український педагогічний журнал*, 1, 85–92.
- Семенишин, І. С. (2011). Навчальні стратегії у вивченні англійської мови як методична проблема. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка*, 2, 153–157.

REFERENCES

- Bernatska, O. V. (2019). Stratehiyi navchannya yak zasib formuvannya inshomovnoyi kompetentnosti maybutn'oho uchytelya pochatkovoyi shkoly. *Naukovi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 17. Teoriya i praktyka navchannya ta vykhovannya*, 8–13.
- Bihych, O. (2022). Suchasni zasoby navchannya inozemnoi movy u kultury. In *Suchasni metodyky navchannya inozemnykh mov i perekladu v Ukraini ta za yiyi mezhamy: zbirnyk materialiv IV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (Pereiaslav, 30 lystopada 2022, pp. 12–14).
- Bilonizhko, N. Ye. (2011). Stratehiyi starshoklasnyka yak sub"yekta navchal'noyi diyal'nosti. *Inozemni movy*, 4, 13–17.
- Borshchovetska, V. D., & Semenchuk, Yu. O. (2009). Vykorystannya navchal'nykh stratehiy dlya ovolodinnya inshomovnou leksykoju. *Inozemni movy*, 2, 1–23.
- Hembariuk, A. S. (2006). Do problemy zmistu navchannya inozemnoi movy yak dydaktychnoi kategorii. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyyny*, 2, 56–73.

- Kalenyk, M. (2022). Formuvannya anhlomovnoi navchal'no-stratehichnoi kompetentnosti uchniv bazovoi shkoly yak osvithnia problema u naukovii literaturi. *Osvita. Innovatyka. Praktyka*, 10(4), 6–14.
- Korotyayeva, I. (2018). Osoblyvosti intehrovanoho ta aspektного pidkhodiv u navchanni inozemnoi movy u movnomu VNZ. *Naukovi zapysky. Seriya: Filolohichni nauky*, 165, 508–513.
- Nikolayeva, S. Yu., Boretska, H. E., Mayer, N. V., et al. (2015). *Suchasni tekhnolohii navchannya inozemnykh mov i kultur u zahalnoosvitnikh i vyshchyykh navchal'nykh zakladakh: kolektyvna monohrafiya* (za red. S. Yu. Nikolayevoi). Lenvit.
- Olendr, T., & Tsar, I. (2023). Sutnist stratehiy navchannya ta pidkhody do yikh klasyfikatsiy. *Suchasni doslidzhennya z inozemnoi filolohii*, 2(24), 334–344.
- Olendr, T., & Tsar, I. (2024). Stratehiyi navchannya movlennyveoi kompetentnosti na zanyattyakh z inozemnoi movy. *Stratehiyi mizhkul'turnoi ta inshomovnoyi komunikatsii kriz' pryzmu linhvodidaktychnoi paradyhmy: kolektyvna monohrafiya*. TNPu im. V. Hnatyuka.
- Pavliuk, Kh., & Shevchenko, O. (2022). Dystantsiine navchannya inozemnoi movy v umovakh viyny v Ukraini. *Suchasni metodyky navchannya inozemnykh mov i perekladu v Ukraini ta za yiyi mezhamy: zbirnyk materialiv IV Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii* (Pereiaslav, 30 lystopada 2022 r., pp. 45–48).
- Petryk, L. V. (2020). *Pidhotovka maybutn'oho vchytelya pochatkovoї shkoly do zastosuvannya mediiasobiv na urokakh inozemnykh mov* [Dys. kand. ped. nauk. Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrintchenka]. Instytutsiinyi repozytarii Kyivskoho universytetu imeni Borysa Hrinchenka.
<http://surl.li/hsobjd>
- Polonska, T. K. (2018). Stratehiyi navchannya inshomovnogo chytannya uchniv molodshoho shkilnogo viku. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, 1, 85–92.
- Semenyshyn, I. Ye. (2011). Navchal'ni stratehiyi u vyvchenni anhlijskoi movy yak metodychna problema. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsional'noho pedahohichnogo universytetu im. V. Hnatyuka. Seriya: Pedahohika*, 2, 153–157.